

INDHOLDSFORTEGNELSE

Vore Kirkegårde

Hovednummer:

Hortonom Staffan Larsson:
Arkitekttävlingen om ny begravningsplads i Lund 33

Tillæget:

Årsmøde 1969 37
Jubilæum og fødselsdage 37
Stillingsbesættelser 37
Et rådgivende udvalg i kirkegårdsproblemer dannet 37
Moderne kirkegårdsarbejde 38
Modtagne skrifter 39
Fra danske dagblade 39
Fra blade og tidsskrifter 41
Resolutioner 42

Nr. 5 . April 1969 . Bind 23

Tidsskrift udgivet af

Foreningen for Kirkegårdskultur

Red.: Hortonom Axel Andersen,
Taastrup.

Eksp.: Kgs.inspektør V. Rud Nielsen,
Horsens.

Årsmøde 1969.

718:061.22(489) F.f.K.

„Foreningen for Kirkegårdskultur“ afholder sit ordinære årsmøde i Rønne på Bornholm tirsdag d. 17. juni 1969 med følgende program.

Bestyrelsesmøde afholdes mandag d. 16. juni kl. 21,00 på 66-selskabets rutebåd „Kongedybet“. Afgang til Rønne kl. 23,30.

Tirsdag d. 17. juni:

Kl. 8,30: Morgensang i Rønne Kirke.

Kl. 9,15: Generalforsamling på Rønne Missionshotel.

DAGSORDEN

1. Valg af dirigent.
2. Aflæggelse af beretning.
3. Fremlæggelse af det reviderede regnskab.
4. Fremlæggelse af virksomhedsplan.
5. Fremlæggelse af budget.
6. Beretning fra redaktøren.
7. Valg af 5 bestyrelsesmedlemmer.

På valg er:

Kirkegårdsinspektør Volmer Rud Nielsen, Horsens.

Professor Sven-Ingvar Andersson, København.

Stenhuggermester Max Brinkløv, Slagelse.

Billedhugger, direktør Gunnar Hammerich, Ærøskøbing.

Stenhuggermester Kaj W. Nielsen, Viborg.

8. Valg af 2 revisorer og 1 revisorsuppleant.
9. Fastsættelse af stedet for næste årsmøde.
10. Eventuelt.

Kl. 12,00: Frokost på Rønne Missionshotel.

Kl. 13,30: Sognepræst Jørgen Fabricius, Rønne:
Kirkegården, en praktisk, en samfundsmæssig og en kirkelig opgave.

Kl. 14,30: Kaffe.

Herefter rundtur til seværdige kirkegårde under ledelse af sognepræst Jørgen Fabricius.

P. Götke-Hansen

/ M. Falmer-Nielsen

Jubilæer og fødselsdage.

718.007(489)

1. marts fejrede stenhuggermester Leo Rosendal, Lyngby, 25 års forretningsjubilæum.

5. marts fyldte fhv. kirkegårdsgartner H. W. Rasmussen, Haslev, 75 år.

21. marts fyldte chefen for Københavns Begravelsesvæsen, administrationschef Børge Wiberg-Larsen 60 år.

23. marts fyldte kirkegårdsinspektør Arne Falmer-Nielsen, Vestre Kirkegård, København, 60 år.

1. april havde kirkegårdsinspektør Børge Kristensen, Sundby kgd., været ansat under Københavns Begravelsesvæsen i 25 år.

1. maj fylder kirkegårdsinspektør Holger C. Nielsen, Lyngby, 60 år.

Stillingsbesættelser.

718.007(489)

Ved Hørsholm kirkegård er fra 1. marts ansat arboretmester H. Clausen.

Fra 1. marts er kirkegårdsgartner Erik Aa. Saugbjerg, Brønderslev, ansat som inspektør ved Skive kirkegårde.

Den 1. april trak kirkegårdsinspektør Aage Fich sig tilbage efter 26 års virke på Hellerup kirkegård. I hans sted er ansat gartnerformand Hans Rose, der i mange år har været ansat på Hellerup kirkegård.

I Ringkøbing er fra 1. april ansat gartner Kjeld Nielsen, Herning, som kirkegårdsgartner.

Et rådgivende udvalg i kirkegårdsproblemer dannet.

718:061.22(489)

Ved et møde på Nyborg Strand den 28. oktober 1968 samledes repræsentanter for en række menighedsråd for at drøfte betimeligheden af og evt. nedsætte et fællesudvalg af orienterende og rådgivende karakter med speciel henblik på kirkegårdenes anliggender.

Udfra den betragtning, at man ofte i menighedsrådene savner specialviden og sammenligningsgrundlag og derfor kan have vanskeligt ved at træffe den rette afgørelse i mange spørgsmål vedrørende kirkegårdes drift og administration, har man siden foråret 1967 på initiativ udgået fra

grave med grønt bunddække. At man stadig er interesseret i stedsegrønne dværgtræer, betinger et udvidet plantekendskab, da de fleste af vore gartnere ikke har lært i planteskole eller anlægsgartneri, når de kommer til os. Ting som nivellering, gødnings- og jordbundslære vil sikkert også kunne finde plads i et tre-års kursus. Alt dette vil, som sagt, blive drøftet indgående inden de næste kurser skal starte, og en positiv indstilling fra de forskellige kirkegårds side, landet over, vil være en af betingelserne for kursernes videreførelse og værdi.

Det er bemærkelsesværdigt, at gennemsnitsalderen hos deltagerne i kurset på VILVORDE var ret lav. Det kunne tyde på, at vi, om vi ellers vil gøre noget virkeligt ved sagen, sikkert kunne opnå at få en stab af velinformede folk til disposition ved besættelsen af poster rundt om på vore kirkegårde, som vi i dag må savne, om blot kurset udvides til de omtalte tre år. Det er nemlig helt givet, at vi langt fra nåede det vi gerne ville, kursister som lærere, på den tid vi havde til vor rådighed – små fjorten dage. Også selvom, som vi gjorde det på kursisternes opfordring, at stryge en del af frikvartererne, idet som en deltager sagde: „Vi kan da ikke stoppe nu, dette her er for spændende.“

Disse fakta om efteruddannelsen af kirkegårds-gartnere i dag. Jeg føler mig overbevist om, at ingen deltager har følt kurset som spild af tid. Tværtimod.

Modtagne skrifter

Foreningen af danske Kirkegårdsledere. Årsmøde og generalforsamling i Lyngby 1968.

718.007:061.22(489) F.f.K.

Endnu en gang bliver man imponeret over det fyldige, næsten ordrette referat foreningens sekretær præsterer.

Af indholdet skal fremhæves det foredrag, som magister Erik Skov, Nationalmuseet, holdt: „Nationalmuseets syn på kirkegårdsreguleringer“, samt rundbordssamtalen: „Vil ligbrænding ændre kirkegårdene til parker“ og havearkitekt Jørn Palle Schmidt: „Fremtidens kirkegård“.

(Foreningen af danske Kirkegårdsledere: Referat af årsmødet og generalforsamling i Lyngby 1968. A 4, 44 sider).

Fra danske dagblade

Foreningen for Kirkegårdskultur. 718:061.22(489) 3/4 69. Berl. Aften., 4/2 Kr. Dagbl. Af landbrugs-lotteriets udlodning har foreningen fået 1.500 kr.

Konkurrencer.

718:7.092

5/1 69. Berl. Tid. Vinder af kirkegårdskonkurren- cen i Lund blev arkitekt Knud Joos og landskabs-arkitekt Jørn Palle Schmidt, der også var vindere i Herning. Vinderprojektet i Lund er i det store og hele bygget over samme idé som vandt i Her- ning. (Se hovednummer 5:33–44).

Hareskov. 718(489.11)
19/1 69. Fr.borg Amts A. Kgd.en er under udvi- delse.

København. 718(489.11)
24/2 69. Ekstrabl., 25/2, 26/2 Politik. 2 ufuldstæn- dige skeletter fundet på kommunens losseplads sam- men med rester af en kiste har givet anledning til strid mellem kriminalpolitiet og Københavns begr- velsesvæsen, der på det bestemteste afviser, at fun- det kan stamme fra en kgd.

Roskilde. 718(489.11)
20/2 69. Roskilde Dagbl. På det kommende års budget er afsat 20.000 kr. til en urne- og skovkgd.

Helsingør. 718(489.12)
11/12 68. Nord-Aktuelt. Kgd.skapellet udvides, istandsættes og moderniseres samt en ny ovn til kre- matoriet anskaffes. Udgift 650.000 kr. Et nyt kapel og krematorium vil koste over 4 millioner.

Hillerød, Nyhuse kgd. 718(489.12)
4/2 69. Fr.borg Amts A. Muligheder for udvidelse af kgd.en er forelagt byrådet.

Hornbæk. 718(489.12)
13/12 68. Fr.borg Amts A. Udvidelse forberedes. Fællesgraven er blevet markeret med en natursten.

Lillerød. 718(489.12)
15/12 68. Fr.borg Amts A. Om 5–6 år er ledige pladser opbrugt, så udvidelse skal forberedes.

Lynæs. 718(489.12)
19/1 69. Fr.borg Amts A., 21/1 Nord-Aktuelt. Ud- videlse af kgd.en mod syd er i gang, arealet er er- hvervet for en del år siden.

Nykøbing, nyeste kgd. 718(489.12)
5/12 68. Holbæk Amts Venstrebl. Et passende navn til „Udvidelsen til Assistentens kgd.“ søges sammen med en mæcen, der vil give 20–25.000 kr. til en skulptur til fællesgraven. Parkeringsplads søges ind- rettet ved indgangen.

Rørby. 718(489.12)
11/12 68. Holbæk Amts Venstrebl. Kgd. skal regu- leres.

Tersløse. 718(489.12)
12/12 68. Kalundborg Folkebl. Menighedsrådet på- tænker at fjerne muren mellem den gamle og den nye del af kgd.

Viskinge. 718(489.13)
12/2 69. Kalundborg Folkebl. Af kommunen er der købt 3.600 m² til en pris af 4.500 kr. til udv.

Sorø, gl. kgd. 718(489.14)
17/1 69. Berlingske Aften. Digteren Christian Wil- sters grav bliver nu fredet.

Elmelunde. 718(489.15)
2/12 68. Næstved Tid. og Vordingborg Dagbl. Til udv. af kgd.en mod øst er erhvervet 2030 m².

Fensmark. 718(489.15)
16/12 68. Kr. Dagbl. Udvidelsen af kgd. er anslået til 160.000 kr.

- Jystrup.* 718(489.15)
16/12 68. Kr. Dagbl. På budget er afsat 3.000 kr. til kgd.s regulering og 5.000 kr. til et kapel.
- Kalvehave.* 718(489.15)
7/1 69. Præstø A. og Møns Tid. Planer til udv. er under udarbejdelse. (Havearkt. Henning Rasmussen).
- Næstved, gl. kgd.* 718(489.15)
6/12 68. Vordingborg Dagbl., 16/12 Kr. Dagbl. Udvidelse af kapellet med ny sal til ca. 50 personer og et nyt kisterum med køleanlæg er projekteret. (Arkt. J. Vestergaard Jensen).
- Vordingborg.* 718(489.15)
30/12 68, 17/2 69. Kr. Dagbl. Projekt til den 5,9 ha store nye kgd. ved Vintersbølle er nu indsendt til kirkeministeriet. En gravhøj med fredningsradius 100 m ligger indenfor arealets grænser, derfor er fredningsnævnet blevet spurgt.
- Hårby.* 718(489.21)
2/12 68. Fyns Stiftst., 3/12 Fyns T. m. fl. Projekt til udvidelse af kgd. samt urnehave er under udarbejdelse. (Havearkt. Torben Michelsen).
- Middelfart.* 718(489.21)
21/12 68. Fyns Tid. En ny urnehave må anlægges, da den 20 år gamle er ved at være belagt.
- Hjulby.* 718(489.22)
7/2 69. Fyns Stiftst. Planer til ny kapelbygning er godkendt. Arbejdet udbydes i licitation.
- Thurø.* 718(489.22)
5/12 68. Svendborg A. m. fl. Planer udarbejdes til en urnehave. (Havearkt. Breinholt).
- Bandholm.* 718(489.31)
18/12 68. Loll.-F. Folket. Der søges penge af stiftsmidler til dræning af kgd.
- Fejø.* 718(489.31)
13/12 68. Loll.-F. Venstrebl. Man mangler endnu at udbedre stormskader på kgd.smuren efter stormen i 1967.
- Nysted.* 718(489.31)
31/1 69. Loll.-F. Venstrebl. Menighedsrådet har besluttet at lade udarbejde forslag til urnehave.
- Rødby Havn.* 718(489.31)
5/2 69. Loll.-F. Folket. Efter at kgd.en er anlagt har kirkekomiteen løst sin opgave.
- Sakskøbing.* 718(489.31)
11/2 69. Loll.-F. Venstrebl. Plan til urnehave og urnefællesgrav, der skal ligge i kgd.s sydvestlige hjørne, er ved at være færdig på tegnebordet.
- Våbensted.* 718(489.31)
23/12 68. Ny Dag. Halvdelen af et erhvervet areal tages nu i brug, der bliver ca. 100 gravst.
- Stubbekøbing.* 718(489.32)
17/12 68. Loll.-F. Venstrebl. Kgd.s udv. er nu afleveret, udgiften blev 65.552 kr.
- Væggerløse.* 718(489.32)
17/12 68. Loll.-F. Venstrebl. Menighedsrådet har vedtaget at udvide kgd. med 4000 m² fra 1973.
- Åstrup.* 718(489.32)
30/12 68. Loll.-F. Venstrebl. og Ny Dag. Kgd.en skal reguleres. (Havearkt. kgd.sinsp. Birksø).
- Dronninglund.* 718(489.41)
19/12 68. Kr. Dagbl. Et granitkors er blevet opstillet i urnehaven.
- Ingstrup.* 718(489.41)
12/2 69. Vendsyssel T. Menighedsrådet har anmodet sognerådet om at betale de 2700 m² á 3 kr., man har købt til udvidelse af kgd. Andragendet blev imødekommet.
- Vestervig.* 718(489.42)
7/2 69. Thisted Amts T. Et besluttet, godkendt og indledet projekt til udv. af kgd. mod syd er blevet standset, da Nationalmuseet var meget imod planen. Nye planer på ny plads må udarbejdes.
- Arden.* 718(489.43)
8/1 69. Ålborg Amtst. Kgd. skal udvides.
- Kristrup.* 718(489.43)
13/12 68. Folket. for Randers og Omegn. Menighedsrådet planlægger udv. af kgd., der skal anlægges urnehave og børneafdeling.
- Hjorthede.* 718(489.45)
30/12 68. Kr. Dagbl. Parkeringspladsen asfalteres.
- Thorning.* 718(489.45)
12/12 68. Skanderborg Amts A. Til udv. af kgd. er indgivet 3 tilbud: 17.782 kr., 17.975 kr. og 52.344 kr. Arbejdet påbegyndes i løbet af måneden.
- Vinderslev.* 718(489.45)
19/12 68. Skanderborg Amts A., 30/12 Kr. Dagbl. Kgd. skal reguleres, der er afsat 10.000 kr. til formålet.
- Herning, gl. kgd.* 718(489.45)
10/1 69. Kr. Dagbl. På den gl. kgd., hvor byens kirke var til 1887, drøftes planerne om at opføre en ny kirke. (Arkt. Holger Jensen).
- Holstebro.* 718(489.46)
31/1, 4/2 69. Holstebro Dagbl. Menighedsrådet har ansøgt og fået bevilget kommunegaranti på et lån på 650.000 kr. til finansiering af Egekgd.en.
- Lemvig.* 718(489.46)
17/12 68. Ringkøbing Amts Dagbl. Til renter og afdrag på kgd.sudv. er afsat 24.178 kr. på budget.
- Nr. Vium.* 718(489.46)
14/12 68. Ringkøbing Amts Dagbl. Foruden kapelbyggeri forventes også godkendelse af kgd.udv.
- Rindum.* 718(489.46)
9/1 69. Vestkysten. 12.000 kr. skal bruges til udv. og dige omkring.
- Skjern.* 718(489.46)
12/12 68. Ringkøbing Amts Dagbl. Til en ny kgd. øst for den nye er der afsat 50.000 kr.

Hammel. 718(489.47)
9/12 68. Skanderborg Amts A. Man har drøftet at inddrage mere af præstegårdshaven til udv. af kgd.

Ry. 718(489.47)
20/12 68. Kr. Dagbl. Til udv. af kgd. søges om tilladelse til optagelse af lån stort 200.000 kr.

Kolding. 718(489.48)
4/12 68. Kolding Folkebl. Fællesmenighedsrådet i Kolding vil næppe overlade kirkegårdene til kommunal drift.

Tyrsted. 718(489.48)
23/1, 7/2 69. Horsens Folkebl. Menighedsrådet ønske om at udvide kgd. med 8,5 ha er af kirkeministeriet tilbagesendt til drøftelse på kommunalt plan.

Vester Nebel. 718(489.48)
3/12 68. Kolding Folkebl. Nyt kapel er under opførelse. (Arkt. Holm og Andersen).

Esbjerg. 718(489.49)
10/12 68. Vestkysten m. fl. Esbjerg byråd har besluttet at udskrive en offentlig idékonkurrence om en ny kirkegård på arealet over for Veltofte idrætspark ved Norupvej. Der er bevilget 100.000 kr. til konkurrencens gennemførelse; heraf 50.000 kr. til præmier og 10.000 kr. til indkøb af forslag. Arkitekternes Landsforbund har i øjeblikket sagen for at opstille konkurrenceregler. Til dommerkomiteen har byrådet valgt: Borgmester Henning Rasmussen, konsulent Johanne Rasmussen, trafikkontrollør O. A. Bach, fru Ingrid Sjørup, sognepræsterne A. Arentoft og Frede Bøss. Den nye kgd. bliver på 16 ha og skal have kapel og krematorium og ventes taget i brug om 3 år; man vil til den tid lukke det 30 år gamle krematorium i Gravlunden.

Grimstrup. 718(489.49)
29/1 69. Vestkysten. Menighedsrådet arbejder med planer om udvidelse med 250-275 gravpladser på et areal nord for den gamle kgd.

Grindsted. 718(489.49)
11/12 68. Vejle Amts Folkebl. Det påtænkes at opføre et begravelseskapel på den nye kgd.

Næsbjerg. 718(489.49)
19/12 68. Vestkysten. På det kommende års budget er der afsat 8.000 kr. til at begynde udv. af kgd.

Skanderup. 718(489.49)
6/12 68. Kolding Folkebl. Den forestående udv. af kgd. med 2,7 ha vil give 300 nye gravpladser.

Bov. 718(489.63)
14/12 68. Sønderjyden. En kgd.sudv. er stærkt påkrævet, en ny afdeling anlægges på sydskråning.

sætninger. Denne ulempe kan undgås ved at underbygge gangene med jernbeton. (Deutsche Friedhofskultur 58(1968)10:172-73.)

Kirkegårdsarkitektur. 718:712.00
Kirkegårdsarkitekterne møder en ny situation: Bybilledet ændrer sig og kirkegårdene med. Et interview med professor Per Friberg, Alnarp. (Ignis 40(1968)12:187-92.)

Tyske krigsgrave. 718:725.945.2(43)
Status for arbejdet på tyske krigsgrave i udlandet oplyser blandt andet om det afsluttede omflytningsarbejde i Danmark, endnu mangler en del gartnerisk arbejde. I Sverige har man begyndt på beplantningsarbejde i Göteborg, Hälsingborg og Trelleborg. (Deutsche Friedhofskultur 59(1969)1:3-4.)

Gravmæler. 718:726.825.1/4
Plastikmonumenter vinder terræn. (Deutsche Friedhofskultur 58(1968)11:179-80.)

Mindesmærker i dag? - Hvorfor? - For hvem? - I hvilken form? Herom skriver Dr. Hans-Kurt Boehlke. (Steinmetz und Steinbildhauer 85(1969)1:2-16.)

Gode råd ved valg af monument og tilbud om specielle gravstedsafdelinger praktiseres i Mannheim med godt resultat. (Steinmetz und Steinbildhauer 85(1969)2:47-55.)

Udstillingen af gravmæler, der i fjor vist på Waldfriedhof i Schaffhausen kan i år ses: fra midten af marts til 5. maj i Chur (Friedhof „Daleu“); herefter indtil 15. august i Luzern, og så indtil allerhelgensdag i Basel („Hörnli“). Læg Schweizturen om ad udstillingen! (Kunst und Stein 13(1969)6:25.)

Nordepæiske kirkegårde. 718(4)
Dr. Hans-Kurt Boehlkes foredrag ved AFD's årsmøde i Oldenburg. Det slås fast: kirkegårdsplanlægning i dag er mindre et æstetisk end et socialt problem og dermed samtidig et etisk. (Deutsche Friedhofskultur 58(1968)9:147-52.)

Berlins kirkegårde overbelagte. 718(43)
Vestberlinerne tvinges derfor til at vælge ligbrænding, et nyt krematorium bygges. (Ignis 40(1968)11:181.)

Heidenoldendorf skovkirkegård. 718(43)
Hvorledes lykkes konkurrenceprojekter? Dette har nu virket i 10 år - og bestået sin prøve. (Deutsche Friedhofskultur 58(1968)12:199-210.)

Düsseldorfs grave for krigsdøde. 718(43)
I 13 forskellige anlæg er 10.000 krigsdøde begravet. Disse anlæg er udført på byens bekostning af arkitekt Wolf-Mertens. (Deutsche Friedhofskultur 58(1968)11:182-88.)

Mannheim, Hauptfriedhof. 718(43):718:726.812
Arkitekterne Scherrmann og Schmucker har skabt storslået bygværk, et kapel som i forbindelse med deres medarbejder grafikeren og plastikeren Théo Kerg' baccaratkrystalglasmosaik i brede indramninger har fået et meget interessant finish. (Steinmetz und Steinbildhauer 85(1969)2:45-48.)

Fra blade og tidsskrifter

Gange på gamle kirkegårde. 718:725.711
På gamle gennemgravede kirkegårde kan det ofte være vanskeligt at holde gange jævne på grund af

Fredrikstad krematorium. 718(482.7):718:726.83
Syv kommuner har i fællesskab bygget krematorium
i den norske købstad. Arkt. Olav Platou reviderede
arkt. Arnstein Arnebergs forslag. Anlægget var færdigt
og indviedes 29. maj 1965. Kapellet har plads til 220,
i den tekniske afdeling er 1 ovn. (Ignis 40 (1968)11:173-75.)

Lunds kirkegårds konkurrence

718(486.7):718:7.092
blev vundet af danske arkitekter. (Ignis 41(1969)
1-2:3-11). (Se hovednummer 5:33-44.)
De nyeste krematorier. 718(489):718:726.83
Danmark fik fire nye krematorier i 1967-68 og
yderligere to er under bygning. (Ignis 41(1969)
1-2:14-18.)

Holland. 718(492):718:726.83
En stående ligbrændingsudstilling med fotografier,
modeller og planer af krematorier oprettes i Haag.
En ny lov muliggør det for kommunerne at bygge
krematorier. (Ignis 40(1968)11:181.)

Schweiz: 718(494):718:726.821
I Schweiz har de enkelte kantoner ikke ensartede
regler for askers anbringelse, i enkelte kan asken
udleveres til familien til opbevaring i hjemmet eller
udstrøning i haven. Fællesgrave findes på kirke-
gårdene (se nedenfor) ofte som en beholder, hvor
askene hældes sammen. (Ignis 40(1968)11:177.)

Bern, Schosshaldenfriedhof.

718(494):718:726.821
Den nye fællesgrav på Schosshaldenfriedhof, der
åbnedes 1. juli 1968, har en askebeholder af beton
2,7×2,7 m og 1,7 m dyb afdækkes af en plade
med broncelåg. Når låget løftes kan asken hældes
i beholderen. Udtrykket fællesgrav ønskes afløst
af „ensommes grav“, som man finder bedre et dæk-
kende navn. (Deutsche Friedhofskultur 59(1969)
1:2.)

Schauffhausen, Waldfriedhof.

718(494)
Rammen om sidste års gravmæleudstilling var den
14 ha store kirkegård anlagt 1913/14 af Baurat
Grassel, München, bygninger er tegnet af arkt. C.
Werner. Arealet er en del af skoven „Rheinhard“,
en blandingsskov af bøg, eg og fyr, der i videste
udstrækning er bevaret, ligesom det er undgået at
indføre fremmede vækstformer sammen med grav-
stedbeplantningen. (Friedhof u. Denkmal 13
(1968)6:3-5.)

Zürich, Nordheim.

718(494):718:726.83
Med en enestående genial udnyttelse af terrænfor-
holdene er nyt krematorium placeret og indpasset
i miljøet. Bygningerne er holdt i kubiske former
i flere højder og rummer to kapelsale. (Ignis 40
(1968)12:193-95.)

Behov for kirkegårdsareal.

718.001
Forskellige metoder og synspunkter til beregning af
arealbehov. (Deutsche Friedhofskultur 58(1968)
9:152-53; 59(1969)1:8.)

Kirkegårdens funktionsstørrelse. 718.001
Dette problem for både byplanlægger og kirke-
gårdsplanlægger er ikke løst endegyldigt. Øverste
grænse må sættes ved 60 ha og nederste ved 12 ha,
hvis f. eks. gravmaskine skal kunne udnyttes.
(Deutsche Friedhofskultur 58(1969)11:189.)

Resolutioner

Kirkeministeriets skriv. af 21/7 1964 (til N. N.)
ang. en kirkegårdsbestyrelses ret til efter frednings-
tidens udløb at overlade brugsretten til et gravsted
til en pårørende til den hidtidige indehaver af
brugsretten.

I et hertil indsendt andragende af 1. februar
1964 har De fremsat klage over, at X-købing be-
gravelsesvæsen har overladt brugsretten til urne-
gravstedet nr. . . . på X-købing kirkegård - hvor
Deres mands urne er nedsat - til Deres mands sø-
ster, og over at den af Dem opsatte gravsten frem-
deles står på gravstedet.

De har herved fremført som Deres opfattelse, at
Deres opgivelse af brugsretten til det nævnte grav-
sted må indebære, at gravstedet sløjfes og gravsten-
en fjernes.

Det fremgår af sagen, at De i 1947 erhvervede
brugsretten til det pågældende gravsted, og at
brugsretten udløb med udgangen af 1962, samt at
De på sædvanlig forespørgsel fra begravelsesvæse-
net meddelte, at De ikke ønskede retten fornyet.

Ministeriet har om sagen brevvekslet med begra-
velsesvæsenet, der bl. a. har oplyst, at der ikke er
nedsat andre urner end Deres mands i det pågæl-
dende gravsted, og at gravstenen bærer påskrift:
„P. A. N.“. Endvidere har begravelsesvæsenet op-
lyst, at Deres svigerinde, fru A., i april måned 1963
på et tidspunkt, da gravstedet efter udløbet af De-
res brugsret endnu henlå uryddet, rettede henven-
delse til kirkegårdskontoret om fornyelse af det
hjemfaldne gravsted for en 5-årig periode. Begrav-
elsesvæsenet anfører, at det ikke fandtes betænke-
ligt at imødekomme denne anmodning, idet det ofte
forekommer, at slægtninge af afdøde fornyer brugs-
retten til gravsteder, hvis erhvervelse og oprethol-
delse hidtil er bekostet af andre familiemedlemmer,
og idet der i det foreliggende tilfælde var tale om
en fornyelse ved en så nær pårørende til den, hvis
urne var anbragt i gravstedet, som en søster.

Med hensyn til spørgsmålet om gravstedsmonu-
mentet har begravelsesvæsenet anført, at De i hen-
hold til § 19 i den gældende kirkegårdsvedtægt har
været berettiget til inden udgangen af januar 1963
at fjerne gravstenen, og at begravelsesvæsenet, da
dette ikke var sket, fra 1. februar 1963 overtog dis-
positionsretten, jfr. post 9 i det Dem udleverede
begravelsesbrev, hvori det hedder: „Når et grav-
sted ikke fornyes, hjemfalder alt, hvad der henstår
på det, efter at tiden er udløbet, til kirkegården.“

Begravelsesvæsenet har endvidere udtalt, at et så-
ledes overtaget monument normalt ville være blevet
fjernet fra gravstedet, deponeret og efter 3 års for-

løb destrueret. I det foreliggende tilfælde har begravelsesvæsenet under de særlige omstændigheder fundet det rettest at anvende sin dispositionsret på den måde, at man har ladet monumentet forblive på sit hidtidige sted i den nye brugsperiode, idet man har betragtet bevarelsen af monumentet som en naturlig konsekvens af opretholdelsen af selve gravstedet.

I anledning heraf skal man meddele, at ministeriet i betragtning af den af begravelsesvæsenet i en årrække fulgte praksis – uanset om dennes berettigelse måtte kunne drages i tvivl – i mangel af særlige retsregler på dette område ikke finder at burde henstille til begravelsesvæsenet at omgøre den henses disposition, idet man herved særlig har henset til, at De ikke udtrykkelig har betinget Dem, at gravstedet sløjfes, og ej heller har truffet foranstaltning til bortfjernelse af den på gravstedet værende gravsten ved brugstidens udløb og således ikke overfor begravelsesvæsenet har givet til kende, at De lagde vægt på, at brugsretten til gravstedet ikke blev fornyet fra anden side.

Det tilføjes, at spørgsmålet vil kunne indbringes for domstolene.

Kirkeministeriets skrivelse af 22/7 1964 (til landsretssagfører N. N.) om *hvorvidt et dødsbo kan forlange gravfæstebrevet til afdødes gravsted udleveret, når gravfæstebrevet af kirkegårdsbestyrelsen er overdraget til trediemand.*

I et hertil indsendt andragende af 2. maj 1964 har De som medhjælper for A. skifteret i boet efter ingeniør N. N. forespurgt, om der foreligger praksis eller sædvane, hvorefter boet – eller dets arvinger – kan forlange gravfæstebrevet til afdødes gravsted udleveret, når gravfæstebrevet af kirkegårdsbestyrelsen er overdraget til trediemand.

I anledning heraf skal man meddele, at det fremsatte spørgsmål må besvares benægtende.

Det skal efter den anledning, sagen dertil giver, bemærkes, at gravfæstebrevet sædvanligvis udstedes til den af afdødes efterladte, der rent faktisk har truffet aftale om gravstedets erhvervelse med begravelsesvæsenet, men at gravfæstebrevet efter ministeriets opfattelse ikke i sig selv er afgørende for, hvem der har dispositionsret over gravstedet. Efter den af ministeriet fulgte praksis anses f. eks. et afdødt ægtepars børn alle for dispositionsberettede med hensyn til forældrenes gravsted, uanset at gravfæstebrevet alene er udstedt til et af børnene.

Såfremt personer, der mener at have dispositionsret over et gravsted ikke kan enes om dispositionsrettens udøvelse, må man have dem henvist til at søge uoverensstemmelserne løst ved sagens indbringelse for retten.

Man henleder i øvrigt opmærksomheden på, at dette emne er behandlet i den kirkeretlige fremstilling i Teologisk Stat, 1960, side 219–20.

Kirkeministeriets skrivelse af 31/7 1964 (til stiftsøvrigheden over Haderslev stift) om *hvem*

tilsynet med den Brødremenigheden i Christiansfeld tilhørende kirkegård påhviler.

I et med stiftsøvrighedens erklæring af 16. juli 1964 hertil indsendt andragende har provstiudvalget for Haderslev provsti indberettet, at Brødremenigheden i Christiansfeld har vedtaget vederlagsfrit at afstå det på den hoslagt tilbagefølgende udstykningsplan med rødt angivne areal af Brødremenighedens kirkegård til Christiansfeld kommune til brug ved anlæg af en offentlig vej.

Provstiudvalget har i denne forbindelse rejst spørgsmål om, hvem tilsynet med den nævnte kirkegård påhviler.

Således foranlediget skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at ministeriet intet finder at erindre imod afståelsen af det omhandlede areal.

Det må tilføjes, at ministeriet må anse det for rettest, at tilsynet med kirkegården fremtidig varetages af politimesteren.

Kirkeministeriets skrivelse af 5/8 1964 (til A. sogneråd) ang. *til hvilke formål en kirkes kapitaler kan udbetales.*

Efter at ministeriet senest i skrivelse af 20. september 1963 havde meddelt, at man fremdeles ikke fandt at kunne meddele tilladelse til udbetaling af beløb af A. kirkes blandt stiftsmidlerne henstående „Anden kapital“ til delvis dækning af udgifterne ved opførelsen af et nyt kapel og redskabshus på A. kirkegård, har sognerådet som ejer af A. sogns kirketiende i et direkte hertil indsendt andragende af 21. maj 1964 forespurgt, til hvilke formål den omhandlede kapital eventuelt kan forventes udbetalt.

I anledning heraf skal man meddele, at det stedse har været en grundregel, jfr. allerede Dansk Lov 2–22–1 og 2–22–7, at det påhviler de tilsynsførende kirkelige myndigheder at påse, at der ikke sker forbrug af kirkes kapitaler og dermed en forringelse af dens indkomster. I overensstemmelse hermed vil der ikke kunne forventes meddelt tilladelse til forbrug af den fra afløsning af grundbyrder hidrørende kapital.

For så vidt angår gravstedsvedligeholdelseskapitalerne vil der i henhold til § 23, stk. 2 i lov om vedligeholdelse af kirker og kirkegårde m. v., *efter vedligeholdelsestidens udløb* være mulighed for efter derom ministeriet forelagt andragende at lade kapitalen blive anvendt til kirkegårdens udvidelse eller til arbejder ved kirkegården, eventuelt kirken.

Det ved salg af gravsteder indkomne beløb vil i henhold til fornævnte lovs § 25, stk. 6, kunne anvendes til kirkegårdens udvidelse eller til arbejder ved kirkegården efter ministeriets bestemmelse. I det foreliggende tilfælde har den til rådighed værende kapital imidlertid været af så beskeden størrelse sammenholdt med udgifterne ved ligkapellets opførelse, at ministeriet ikke fandt tilstrækkelig anledning til at meddele tilladelse til kapitalens anvendelse som ansøgt.

Rationel hækklipning

- for helt uafhængig drift:

12 volt hækklipper-aggregat, bestående af speciel 360 watt dynamo med SACHS 2-takts benzinmotor. Kan medtages overalt.

- for delvis uafhængig drift:

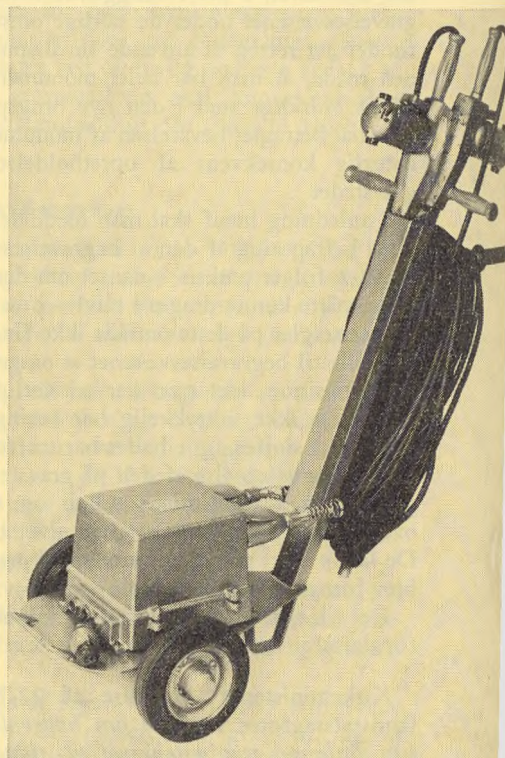
transformatorvogn for 1 eller 2 LITTLE WONDER hæksakse, opbygget på den solide kørevogn fra hækklipper-aggregatet, med transformator 220/12 volt for tilslutning til det offentlige net.

LITTLE WONDER hæksakse, 12 volt:

med 400 eller 750 mm klinge.

FLYMO motorklipper:

den svævende rotor-plæneklipper til de krævende opgaver. Foretrukket af fagfolk.

A/S ELECTRIC Vesterbrogade 181 - 1800 København V. - (01) 3100

Specialister i hæk- og plæneklipping samt beskæring! SALG • REPARATION • SERVI

Foreningen for Kirkegårdskultur

Kontor: Silkeborgvej 23, 8700 Horsens. - Postkonto: 11 915.

Formand: Sognepræst Povl Götke-Hansen, 5450 Otterup.

Næstformand: Folketingsm. Ove Hansen, 2750 Ballerup.

Sekretær: Kirkegårdsinspektør M. Falmer-Nielsen, Vintapergården, 2820 Gentofte.

Kasserer: Kirkegårdsinspektør V. Rud Nielsen, 8700 Horsens.

Fra ovennævnte kontor forhandles:

Kirkegårdsprotokoller, pr. stk. kr. 170,00.

Samme med legatgravstedsregister kr. 180,00.

Gravstedsbreve, pr. 50 stk. kr. 15,00.

Vedtægt for kirkegårde, pr. stk. kr. 3,00.

Småskrift nr. 10: Den kgl. anordning om kirkegårde, kr. 1,00.

Tidsskriftet *Vore Kirkegårde*: 1928/29 kr. 10,00, 1929/30 kr. 10,00, 1930/31 kr. 10,00, 1931/32 kr. 10,00, 1932/33 kr. 10,00, 1933/34 kr. 10,00, 1936/38 kr. 10,00, 1947/50 kr. 10,00, 1950/53 kr. 10,00, 1953/56 kr. 15,00, 1956/59 kr. 20,00, 1959/62 kr. 20,00, 1962/65 kr. 20,00.

Enkelte hefter af løbende årgang pr. stk. kr. 8,00.

Register til *Vore Kirkegårde* bind I-XVI kr. 2,00.

Ved indmeldelse i Foreningen for Kirkegårdskultur modtager medlemmerne tidsskriftet gratis.

Vore Kirkegårde

Redaktør: Overgartner, hortonom Axel Andersen, Taastrup.

Redaktion: Ørnevej 1, 2630 Taastrup. Tlf. (01) 99 26 19.

Ekspedition: Silkeborgvej 23, 8700 Horsens, giro 11 915.

Abonnement: Medlemmer af Foreningen for Kirkegårdskultur får gratis tidsskriftet, der udkommer med 4 hefter om året. Enkeltheft sælges for kr. 8,00 pr. stk.

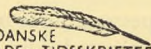
Henvendelse: Silkeborgvej 23, 8700 Horsens.

Adresseforandringer bedes altid anmeldt til posthuset. Skulle bladet udeblive, bedes man klage til nærmeste postkontor.

Annoncer tegnes hos redaktøren og i ekspeditionen.

Annoncetakst: $\frac{1}{32}$ side kr. 16,50, $\frac{1}{16}$ kr. 28,50, $\frac{1}{8}$ kr. 45,00, $\frac{1}{4}$ kr. 80,00, $\frac{1}{2}$ kr. 150,00 og $\frac{1}{1}$ kr. 275,00; 10 pct. rabat for 4 gange og 25 pct. rabat for 12 gange.

MEDELM AF
FORENINGEN AF DANSKE
UGEBLADE, FAGBLADE OG TIDSSKRIFTER

Vore Kirkegårde leveres iflg. aftale obligatorisk til medlemmer af Foreningen af danske Kirkegårdsledere og medlemmer af Østifternes Sten- og Billedhuggerforening, Stenhuggerlauget i København samt Stenhuggermesterforeningen i Jylland og Stenindustriens Arbejdsgiverforening på Bornholm. Endvidere vederlagsfrit til kirkeministeriet, landets stiftsøvrigheder, de kgl. bygningsinspektører samt provsterne.